

ZAKLJUČNE NAPOMENE

Kako je ovo poglavlje skoro čitavo u sadašnjosti ili bliskoj prošlosti, to se i naše ocene neće baviti istorijatom.

Prvi članak iz ovog poglavlja je objavljen u referentnom američkom časopisu (oficijelni časopis Američke Tireoidne Asocijacije, THYROID), i kasnije dosta citiran od eminentnih svetskih tireologa. Posebno je isticana kvalitetna dijagnostička metodologija koja je bila osnov za kliničke opservacije i epidemiološki značaj. Navodimo neke citate:

❖ Wiersinga WM. Environmental factors in autoimmune thyroid disease
EXPERIMENTAL AND CLINICAL ENDOCRINOLOGY & DIABETES
1999, Vol 107, Iss 53, pp 567-570.
Citation: PAUNKOVIC N – 1998 – THYROID – V8 – P 37.

❖ Leclere J.F. Stress and autoimmune thyroid disease
THE THYROID AND ENVIRONMENT (F. Peter et al) Schattauer, New York, 2000, p.156.
Citation: PAUNKOVIC N – 1998 – THYROID – V8 – P 37

❖ Wiersinga W.M. Environmentals factor in healthy women at risk for autoimmune thyroid disease
THE THYROID AND ENVIRONMENT (F. Peter et al) Schattauer, New York, 2000, p.182.
Citation: PAUNKOVIC N – 1998 – THYROID – V8 – P 37

❖ Colin M. Dayan Stressful life events and Graves' disease revisited.
CLINICAL ENDOCRINOLOGY, 2001 vol 55, 13-14.
Citation: Paunkovic N - 1998 - THYROID - V8 - P 37

Rad je dobio i godišnju nagradu Udruženja za nuklearnu medicinu Jugoslavije »Dr Milovan Antić« kao najkvalitetniji rad iz oblasti nuklearne medicine publikovan u inostranom časopisu u toku 1998 godine.

Naravno, praćenje incidence tireoidnih autoimunih oboljenja smo nastavili (predposlednji rad u poglavlju). Graves-Bazedovljeva bolest se vratila na »preepidemijsku« učestalost ali je u porastu autoimuna hipotireoza.

Pažnju tireologa na inostranim skupovima (ETA, 12th International Thyroid Congress) skrenula je i opservacija drugog autora ove knjige o pojavi tranzitornog smanjenja prosečnih vrednosti TSH u toku neonatalnog skrininga u periodu 1994-1995 (posle udvostručenja joda u konzumnoj soli). Mada smo jedno vreme bili optimistički raspoloženi da izvanredne rezultate neonatalnog skrininga na hipotireozu koje je uvela grupa stručnjaka Instituta za majku i dete koje posebno cenimo (M.Banićević, Z.Subotić) proširimo i kao parametar jednog statusa, osećamo da nas entuzijazam napušta. Ipak se radi o »tuđjoj« metodi i aktuelnom radu stručnjaka sa kojima mi nemamo kontakt kao sa navedenim pionirima tog posla. Ipak podsećamo: jedan od parametra jednog statusa u populaciji je i procenat novorodjenčadi sa tranzitornom blagom hipotireozom (kod kojih je vrednost TSH u suvoj kapi krvi veći od 5 a manji od 15 mU/l). Šteta je ogromne brojeve testiranih novorodjenčadi koristiti samo za neonatalnu hipotireozu (ma kako značajna

ona bila, njena incidenca je ipak samo 1 na oko 4-5.000), a ne i za procenu jednog statusa, pogotovo u regionalnim i užim okvirima.

Jedina studija koju smo uradili izvan naših prostorija, tj jedina terenska studija je Thyromobil projekat. Njegovi rezultati su navedeni u odgovarajućem članku ovog poglavlja. Ovde samo naglašavamo da je isti bio proveden u veoma kratkom roku, uz punu podršku inostranih i domaćih prijatelja i institucija, ali ipak prevashodno uz jako požrtvovanje celog tima. Šira i uža zajednica umela je da ceni značaj ovako obavljenog posla i Tireoidnom timu se odužila dodeljujući mu godišnju nagradu KC Srbije i lista Politika i časopisa Viva, Sunčani sat, sa 2001 godinu, kao i godišnje priznanje SO Zaječar za 2002. Mi se odužujemo našem timu objavljivanjem ove fotografije:

Fotografija Tireoidnog tima sa »Sunčanim satom« i direktorom Zdravstvenog centra

Najzad pitanje, šta dalje? Epidemiološka istraživanja su izazov za stručnjake našeg iskustva. Znanja koja smo stekli na istraživanju, u laboratoriji i klinici, verovatno treba integrisati. Prosto se nameću neka pitanja: zašto se ne radi prenatalni skrining na tireoidne disfunkcije ako se zna da je QI potomstva u obrnutoj korelaciji sa TSH majke u prvim mesecima graviditeta? Da li korišćenjem neadekvatnih »normalnih vrednosti« za TSH promašujemo veliki broj ljudi sa »subkliničkom hipotireozom«? Da li je pošteno lečiti bolesnike sa hiperholesterolemijom skupim statinima a predhodno im ne odrediti TSH? Da li se hipotireoza baš tako lako supstituiše da treba da je nemilice proizvodimo suviše radikalnim lečenjem hipertireoze? Itd. Itd.